

- La 26 martie 1923, după 16 zile de dezbateri aprinse în Parlament (acompaniate de o puternică ~~polemică~~ polemică extra-parlamentară), Adunarea Deputaților a votat nominal Constituția: din 257 de votanți, au votat „pentru” 247; „împotriva”, 8; și s-au „abținut” 2 (H. Lorga și H. Răduț).
- La 27 martie ~~1923~~, în Senat, au votat „pentru”: 137; „împotriva” - 2; și s-au „abținut” - 2 (iorghești).
- La 28 martie, în cadrul unei solennități parlamentare a camerelor reunite, regele Ferdinand I a sancționat Constituția.

Constituția din 1923, prin prevederile sale, a consacrat un regim democratic parlamentar burghez-democratic, cu recunoașterea drepturilor și libertăților fundamentale cetățenești, creînd un cadru propice dezvoltării pluripartidismului și reprezentării, bazat pe volul universal.

Prin stipularea unor prevederi care aduceau atingere principiilor liberalismului clasic, în privința inviolabilității proprietății (intervenții simil de stat) și libertății individuale (ca „funcție socială”) se așază rădăcinile caracterului progresist, neo-liberal, în virtutea cărora s-au putut legitima o serie de legi economico-sociale progresiste: reforma agrară, naționalizarea subsolului, conversiunea datorilor agricoli ș.a.

Prin rezolvarea „problemei naționale” românești, consacrată de marea unire din 1918, în interbelic, ~~prin~~ conceptul de „problemă națională” a căpătat accepțiunea de „problemă a minorităților”, căpătînd altă valență și motivație.

A redus mult prerogativele regale, întărind rolul Parlamentului și al Guvernului.

Din acest unghi de vedere, Constituția României a prevăzut respectarea drepturilor specifice, în conformitate cu caracterul național unitar al statului român și cu angajamentele asumate prin tratatele de pace care i-au garantat statutul juridic internațional.

Polemicile din epoca interbelică privind „nerespectarea” Hotărârii de la Alba-Iulia (1919) în această direcție, constituie un vast subiect de discuție juridică, istorică și etică politică, ce poate fi rețut în deștateri istoriografice.

Deocamdată, semnalăm ca anacronie apelul la aceeași Hotărâre în programele ~~politice~~ și propaganda unor partide politice din actualitatea anului 1990, din câteva motive pe care le enumerăm doar:

- enunțul respectiv nu a fost un „pact” între populația română și maghiară din Transilvania, ci un act de generoasă promisiune a românilor, care au suferit de nedreptate națională, până în 1918.
- el nu ~~nu~~ angajat întregul popor român (din Vechiul Regat și celelalte provincii), ci doar un fragment (cel transilvănean) din națiunea română,
- Constituția din 1923, care a încorporat și armonizat dezideratele poporului, inclusiv cele exprimate în actele de aderare la unire ~~stat~~, a oferit un cadru juridic unitar, în această chestiune.
- Într-un timp, un al doilea război mondial ~~și~~, noi reglementări, noi doctrine, noi tendințe, impun abordarea acestei probleme în lumina realităților contemporane.

Sigur, Constitutia din 1923 si-a avut scaderile si imperfectiunile ei. Ea a fost un pact juridic fundamental, nu vesnic. Dacă ar fi să amintim numai excluderea femeilor de la viața parlamentară, ar fi destul pentru a judeca cea mai gravă slăbire a voinței universale!

Mai sunt și altele, care s-au relevat în funcționarea mecanismelor puterii în stat, iscăind polemici, crize și "deflegări" nefaste.

Important de subliniat este faptul că, atât în comparație cu democrația parlamentară europeană interbelică, cât și în perspectiva evoluției ^{societății} ~~moderne~~ moderne, cei 20 de ani ai acestui regim constituțional parlamentar (1923-1938) au înscris România pe traiectoria unui progres fără precedent, care a fost frânt, apoi frânt, de regimurile dictatoriale care s-au succedat înainte și după al doilea război mondial.

Si dacă se impune ^{apelul} ~~la~~ la o tradiție pozitivă, progresistă, ea nu poate fi căutată decât în acest scurt răgaz constructiv al unui popor, între două războaie. Puse în balanță

pe de o parte istorice obiective, după "experimentul" totalitar monopartidist comunist, al pseudo-dictaturii proletare, regimul constituțional parlamentar interbelic se impune precum ziua față de noapte, precum viața față de moarte. Ziua și viața, urbei nădăjduiri, condamnate, o vreme, la moarte.

Dar atenție! Dacă dorim să regimului respectiv nu s-au avut originea în literatura și în spiritul Constituției sau a sistemului parlamentar, ci în încălcarea, deformarea și distorsiunea lor, prin abuz de putere, demagogie, egoism de grup sau ambiguitate personală, politicieni au fost.